

Rapport 6.7.2026

Pia Prost (SRF), Erika Englund (FÖSS) & Hanna-Mari Kuhmonen (Jord- och skogsbruksministeriet)

Högnivåkonferensen ”Stärkande av Europeiska unionens öar och kustsamhällen”, Pafos, Cypern, 25–26.5.2026

EU:s ordförandeland Cypern arrangerade tillsammans med Europeiska kommissionen en högnivåkonferens för EU:s öar och kustsamhällen i Pafos den 25–26 juni 2026. Evenemanget fungerade som startskott för genomförandet av EU:s östrategi och EU:s strategi för kustsamhällen, vilka offentliggjordes den 10 juni 2026. Konferensen samlade europeiska ledare, ministrar, tjänstemän, regionala och lokala ömyndigheter, representanter för olika institutioner, experter samt centrala intressenter. Den erbjöd ett forum för dialog om hur EU:s politik, program och nationella strategier bättre kan svara mot de särskilda utmaningar och möjligheter som skärgårds- och kustsamhällen står inför runt om i unionen.

Konferensen öppnades av Cyperns president **Nikos Christodoulides**. Han betonade betydelsen av ö- och kustområden samt de nya EU-strategier som berör dem, något som även stöds av att konferensen arrangerades i en av EU:s östater. 17 miljoner EU-medborgare bor på öar, 95 miljoner EU-medborgare bor i kustområden, 17 medlemsstater har öområden och 22 medlemsstater har kust. Öarna har många betydelser för unionen, såsom säkerhet, välbefinnande, kulturell identitet och biologisk mångfald. Utmaningarna omfattar bland annat tillgänglighet, energi- och vattenförsörjning, klimatförändringar, stigande havsnivåer och kusterosion; dessa utmaningar får konsekvenser och påverkar bland annat konkurrenskraft, infrastruktur, vattenresurser samt lokalsamhällets vardag.

Presidenten konstaterade att sammanhållning och konkurrenskraft är två sidor av samma mynt. Ö- och kustområden behöver resiliens och innovationer och behöver stöd för att övervinna utmaningar och utnyttja möjligheter. Ett holistiskt, övergripande och sektorsövergripande angreppssätt är centralt. EU:s och de nationella åtgärderna kompletterar varandra. Öar och kuster står i frontlinjen när det gäller att möta utmaningarna; stöd till dessa områden stärker hela EU och för Europa mot en starkare och mer välmående framtid. Enligt presidenten har det cypriotiska ordförandeskapet uppnått sina huvudmål och främjat betydelsefulla teman. Konferensen avslutar Cyperns EU-ordförandeskap.

Maltas premiärminister **Robert Abela** konstaterade att öarna nu står i centrum för EU-diskussionen och att EU-ordförandeskapet övergår från en östat till en annan. De påfrestningar som öar möter är betydande, särskilt för östater som inte har något fastland som stöd. Geografin formar hur människor lever, arbetar och får tillgång till tjänster. På öar är många kostnader högre än på fastlandet; exempelvis har transportkostnaderna ökat. Öekonomier är ofta små och öppna, vilket innebär att störningar påverkar dem snabbt och kraftigt. Befolkningen åldras och behovet av tjänster ökar, vilket gör att kompetent arbetskraft behövs utifrån. Arbetsmarknadsdynamiken märks tidigare och starkare på öar än på fastlandet. En central fråga är om unga människor kan se möjligheten att bygga sin framtid på öarna.

Enligt premiärministern förstår man på öarna olika sammanhang på ett praktiskt plan, och även behovet av samarbete är välkänt. EU:s nya strategier är viktiga: de måste förändra politiken och leda till verkliga förändringar. För medborgare och företag är frågorna praktiska. Geografin kommer alltid att forma livet på öarna.

Europaparlamentets budskap framfördes på Roberta Metsolas vägnar av vice talman **Younous Omarjee**. Han konstaterade att strategin är den första överenskommelsen i historien mellan EU och öarna. Bakom den ligger en lång politisk process som inleddes redan under den föregående mandatperioden. Öarnas utmaningar måste äntligen uppmärksammas. Öarna behöver samma uppmärksamhet som de yttersta randområdena. Europa är en halvö som är öppen mot hav och oceaner. Öarna har många utmaningar, men också enorma möjligheter. Strategin är ett viktigt uttryck för viljan att öarna ska beaktas i EU-politiken. EU-politiken behöver tillämpas på ett annorlunda sätt på öar. Öarna är en enorm tillgång för EU; de förenar olika kontinenter och påminner om EU:s styrkor ("ocean power", "maritime power", "island power"). Särskilt unga människor bör få upp ögonen för öarnas möjligheter som platser för välbefinnande. Under det kommande irländska ordförandeskapet är det viktigt att gå vidare till genomförandet av strategin.

EU:s strategier för öar och kustsamhällen – från vision till handling

Cyperns finansminister **Makis Keravnos** betonade i sitt anförande att strategierna för öar och kustsamhällen utgör en viktig ram för åtgärder som stärker sammanhållningen inom unionen. Det informella ministermötet betonade att sammanhållning inte kan uppnås om vissa områden har strukturella hinder. Centralt är att människor inte ska tvingas flytta, och därför är initiativet "Right to stay" viktigt. För Cypern är "Right to stay" en särskilt viktig fråga på grund av situationen i öns norra del, och det innebär också rätten till säkerhet och till sitt eget land. För att lokalsamhällen ska förbli livskraftiga krävs val av unga människor, som behöver högkvalitativa arbetstillfällen. EU:s öar och kustområden har också en geopolitisk dimension. Stora frågor är även den blå ekonomin, klimatförändringarna och den biologiska mångfalden. Det är viktigt att gå från vision till praktiskt genomförande av strategin.

Europeiska kommissionens verkställande vice ordförande med ansvar för sammanhållning och reformer, kommissionär **Raffaello Fitto**, presenterade EU:s nya östrategi, den första i sitt slag. Han konstaterade att öarna är hem för nästan 17 miljoner EU-medborgare. Öarna har strukturella utmaningar som påverkar vardagslivet. Kostnaden för ö-läge ("cost of insularity") innebär högre kostnader än på fastlandet för bland annat resor, transporter, boende och tjänster. Öarna har stor potential som borde utnyttjas bättre. Öarna står i frontlinjen för geopolitiska utmaningar. Strategin bygger på fyra pelare:

1. Ekonomisk utveckling, tillgänglighet, konkurrenskraft och innovation.
2. Energisäkerhet, miljöskydd, grön omställning och klimatresiliens.
3. Samhällen, demografi och livskvalitet.
4. Säkerhet och beredskap för kriser.

Styrning är en horisontell möjliggörare och nyckeln till framgång; pelarna kräver en samordnad flernivåstrategi som omfattar åtgärder på EU-, nationell och lokal nivå. Detta gör det möjligt för en enda strategi att stödja tusentals sinsemellan mycket olika öar.

Kommissionär Fitto framhöll också att den moderniserade sammanhållningspolitiken kommer att få större flexibilitet genom nationella och regionala partnerskapsplaner (NRPP). Detta gör det möjligt för medlemsstaterna att bättre än tidigare möta utmaningar. Han konstaterade att östrategin, liksom andra regionala strategier, är ett centralt verktyg inom sammanhållningspolitiken. De regionala strategierna har tagits fram genom deltagande processer, där medlemsstaterna spelar en central roll. Strategin är startskottet – nu måste man gemensamt gå vidare till genomförande.

Kommissionär **Costas Kadis**, med ansvar för fiske och havsfrågor, presenterade EU:s nya strategi för motståndskraftiga, välmående och livskraftiga kustsamhällen. Kustområden är hem för 95 miljoner EU-medborgare och EU har 70 000 km kustlinje. Kustsamhällena formar kusternas framtid och har både särskilda utmaningar och en enorm potential för en hållbar blå ekonomi. Utmaningar omfattar bland annat klimatförändringar (översvämningar, erosion,

stigande havsnivåer), socioekonomiska påfrestningar (obalans inom turismen, bostadsbrist, ungdomars utflyttning och begränsade arbetsmöjligheter) samt försämring av miljötillståndet (kustekosystemens tillstånd).

EU:s strategi för kustområden är den första i sitt slag och har utarbetats genom en inkluderande process. Strategin erbjuder en holistisk och enhetlig ram och innehåller tre strategiska mål:

1. Väststånd.
2. Motståndskraft.
3. Livskraft.

samt 13 flaggskeppsinitiativ. Dessa omfattar bland annat European Ocean Act, 2040 Vision for Fisheries and Aquaculture, OceanEye-initiativet, certifieringsmetoder för blue carbon credits, EU Blue Bioeconomy Innovation-initiativet, gemensam planering och förvaltning av skyddsområden med lokala intressenter (inklusive fiskare), utvidgning av CoastWAVE-initiativet (varningssystem), Affordable Housing Act samt New European Bauhaus Facility och NEB Ocean, Coastal Communities and Island Lab. Genomförandet av strategin kommer att följas upp genom Ocean Pact Dashboard och rapporten State of the Ocean Pact.

Paneldiskussion: ”Att frigöra potentialen hos EU:s öar”

Den första paneldiskussionen modererades av kommissionens generaldirektör för DG REGIO, **Themis Christophidou**. I diskussionen deltog Greklands biträdande minister för havs- och öpolitik **Stefanos Gkikas**, ordföranden för Korsikas församling **Marie-Antoinette Maupertuis**, presidenten för Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR) och regionfullmäktigeledamoten från Gotland **Filip Reinhag**, samt verksamhetsledaren för Finlands Öar – Suomen saaret rf (FÖSS) **Erika Englund**. Panelen diskuterade öarnas perspektiv på bland annat den gröna omställningen och energifrågor, utveckling av förbindelser på ett hållbart och miljövänligt sätt, utmaningar och möjligheter, resiliens och beredskap, människor och samhällen samt samarbete.

Erika Englund lyfte i sitt anförande fram perspektiven hos små öar och ösamhällen samt Finlands öar och deras invånare. Hon tog upp faktorer som påverkar öarnas bobarhet i relation till EU:s initiativ ”Right to stay”, såsom tillgång till service, infrastruktur och framtidsutsikter, samt det faktum att många beslut som rör öar fattas långt borta på fastlandet av människor som inte känner till öarnas förhållanden och situationer. Englund betonade invånarnas och samhällenas roll och betydelse för resiliens och uppbyggnaden av en hållbar framtid. Hon lyfte fram de nordiska vinterförhållandena och klimatförändringarnas inverkan, exempelvis på isvägarnas tillförlitlighet, samt Finlands särdrag med öar i sjöar. Englund konstaterade att lösningar som utvecklats för stora öar inte alltid fungerar under förhållandena på små öar, och att denna mångfald är viktig att erkänna i EU:s öpolitik. Det är viktigt att se inte bara utmaningarna utan även innovationsförmågan bakom nya lösningar, där människor och samhällen står i centrum.

I diskussionen framfördes bland annat att medlemsstater med skärgårdar skulle kunna ha ett särskilt "island chapter" i framtida NRP-planer för att säkerställa att öarna beaktas i tillräcklig utsträckning. Regionalt och gränsöverskridande samarbete ansågs viktigt för öarna. Perspektivet från små öar ("microinsularity") lyftes fram: för små öar är utmaningarna proportionellt större, vilket gör att de behöver mer uppmärksamhet. Det konstaterades att "microinsularity" ingår i EU:s östrategi.

Paneldiskussion: "Att stärka Europas kustsamhällen"

Den andra paneldiskussionen modererades av generaldirektören för DG MARE, **Charlina Vitcheva**. I diskussionen deltog Cyperns inrikesminister **Constantinos Ioannou**, Europeiska kommissionens tidigare kommissionär för miljö-, havs- och fiskefrågor **Karmenu Vella**, vice ordföranden för Europaparlamentets fiskeriutskott **Paulo do Nascimento Cabral**, Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs föredragande för Ocean Pact-initiativet **Javier Garat Pérez** samt Regionkommitténs föredragande för Ocean Pact-initiativet **Matta Ivarsson**.

Panelen diskuterade bland annat den blå ekonomins betydande potential, befolkningens åldrande och behovet av att säkerställa arbetsmöjligheter för unga, kulturell identitet, natur- och kulturarvets betydelse, de farhågor och hot som geopolitiska förändringar och klimatförändringar medför samt resiliens och beredskap. I diskussionen lyftes lokala fiskeaktionsgrupper fram som ett verktyg för ekonomisk diversifiering och skapande av arbetstillfällen på lokal nivå. Ett bottom-up-perspektiv och delaktighet konstaterades vara viktiga, liksom flernivåstyrning och användning av forskningsbaserad kunskap, vilket stöds av OceanEye-initiativet.

Sammanfattning

Kommissionär **Costas Kadis**, ansvarig för fiske och havsfrågor, sammanfattade konferensens innehåll. Han konstaterade att trots öarnas och kustsamhällenas mångfald är många av utmaningarna gemensamma. Politiken är mer effektiv när den utgår från regional verklighet. Samarbete på olika nivåer och mellan dem, ömsesidigt lärande, engagemang och samordnade åtgärder står i centrum. Konferensen är startskottet för genomförandet av strategierna. Genom samarbete kan öar och kustsamhällen hjälpas att rikta sig mot framtiden.

Det kommande irländska EU-ordförandeskapets anförande hölls av ministern för offentliga utgifter, infrastruktur, reform av offentlig service och digitalisering, **Jack Chambers**. Han lyfte bland annat fram jämlikheten i EU-politiken, solidaritetens betydelse, resiliens och långsiktig hållbarhet. Irland är engagerat i sammanhållning och stärkt resiliens. Öarna behöver en stark gemensam röst. De är en viktig del av EU:s mångfald.

Avslutningsorden för Cyperns EU-ordförandeskap framfördes av biträdande Europaminister **Marilena Raouna**. Hon påminde om att det är viktigt att säkerställa att "no one is left behind".

Sammanhållning är ett gemensamt åtagande för ett starkare och mer enat Europa. Tillsammans kan förändring åstadkommas. Ösamhällen måste stärkas genom partnerskap.

Mer information

- [EU strategy for islands](#)
- [EU strategy on resilient, prosperous and liveable coastal communities](#)
- Artikel och konferensinspelning: [*The European Commission's strategies for islands and coastal areas were presented during high-level conference in Cyprus*](#)